TILBURG UNIVERSITY

MILIEUREGELS NOORDZEEVISSERIJ

EEN MAATSCHAPPELIJK PERSPECTIEF

Ben Vollaard
VMR/Utrecht Centre for Water, Oceans & Sustainability Law
dinsdag 3 november 2026

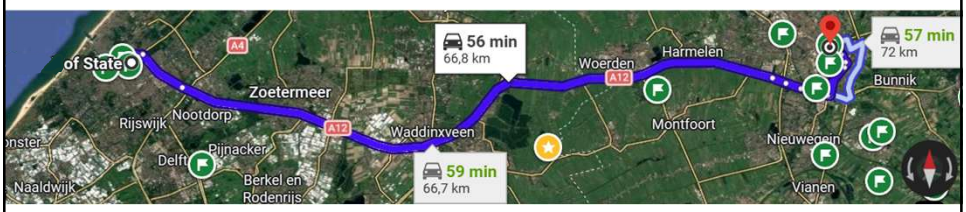
1

Maatschappelijk perspectief op milieuregels

2

Maatschappelijk perspectief op milieuregels

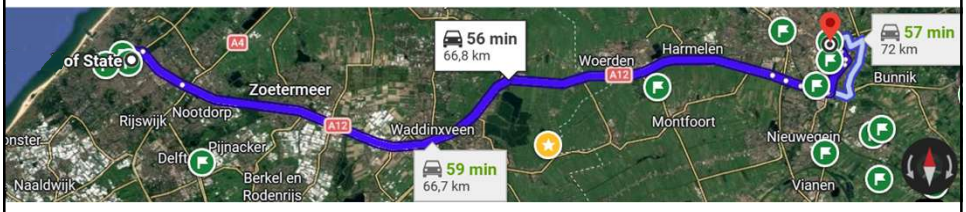

Reis naar deze bijeenkomst:

- … levert **meerwaarde voor het individu** (en anderen)
- … maar ook **milieuschade voor het collectief**, nu en in toekomst
- … dus zijn er regels die gebruiker laat betalen voor veroorzaakte milieuschade, zodat afweging goed wordt gemaakt (eisen aan auto's, wegenbelasting, brandstofaccijns, …)

3

Maatschappelijk perspectief op milieuregels

- Sommige ritjes zullen hierdoor sneuvelen…
- ➢ … die weinig maatschappelijke baten leveren in vergelijking tot de (milieu)kosten
- Belastingen en regels grijpen selectief aan

4

Blik op NLse visserijbedrijven

(30 grote platviskotters, 20 flyshooters, 100+ kleine kotters, 8 vriestrawlers)

- **Maatschappelijke baten** beperkt:
  - **surplus visserijbedrijven & toeleveranciers** na aftrek waarde ingezette middelen → marginaal (2025 nº resultaat visbed. €17m)
  - **surplus visconsumenten** → Vooral buiten NL: NLers eten weinig tot geen vis, bijna niet uit de Noordzee. Tong is luxeproduct, andere soorten (schol, inktvis) vaak goed vervangbaar, surplus zit vooral in pelagische vis.

5

- **Maatschappelijke kosten** omvangrijk; door visserij…
  - 98% grote vis (+4 kg) in Noordzee in laatste 100 jaar uitgeroeid, bv. grote tonijn, heilbot, rog
  - waren vóór WO I oesterbanken goeddeels verdwenen
  - bijna 50 jaar overbevissing van tong en schol
  - verarming ecosysteem door niet-selectieve bodemvisserij: 99% inhoud sleepnet ongewenste bijvangst, bijna helft daarvan gaat dood weer overboord
  - verstoring van bodem
  - inbreuk op dierenwelzijn (verminking, drukverschil, verstikking, levend strippen)

slides

6

Visserijbedrijven zitten toekomst op twee manieren in de weg

- **Afschuiven kosten op de maatschappij**: negatieve impact visserij op ander zeeleven, zeebodem, … – zonder dit afschuiven zou bodemsleepnetvisserij niet bestaan, die overleven net zonder te hoeven betalen voor alle maatschappelijke kosten
- **Afschuiven kosten op elkaar**: verlagen van elkaars vangstmogelijkheden nu en in de toekomst

7

Bodemvisserij op platvis niet-selectief

Keuringsdienst van Waarde, 2 mei 2023

8

Meegevangen en gedood zeeleven in de tongvisserij

Voor elke verkochte platvis...

...worden ruim honderd onverkoopbare zeedieren mee-gevangen en weer in zee teruggegooid, waarvan er 38 doodgaan:

9 zee- en slangsterren

8 schollen

7 scharren

7 zee-egels

3 krabben en kreeften

4 andere dieren, waaronder andere vissoorten

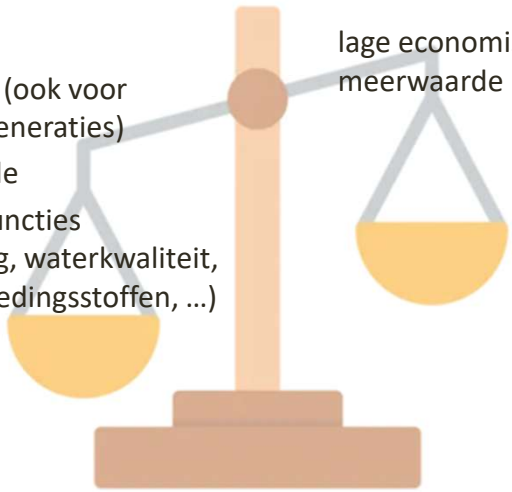
Data: Afranewaa et al. (2024), Schram et al. (2020), Bergman et al. (1998) | ESB

9

Maatschappelijk gezien zijn kosten en baten Noordzeevisserij uit balans

verlies aan:

- natuurwaarde (ook voor toekomstige generaties)
- gebruikswaarde
- regulerende functies (koolstofopslag, waterkwaliteit, verwerking voedingsstoffen, …)

lage economische meerwaarde

10

Voorbeeld: weekvangst grote platviskotter

Kosten	Baten
Directe CO_2-uitstoot 100 ton CO_2 ≈ €17.200	**Gewenste vangst** 16.000 platvissen (2.000 kg tong, 1.800 kg schol, 550 kg overig, besomming ruim €50k) • Surplus consumenten: ≈ €20.000 • Surplus producenten: (visserijbedrijven, toeleveranciers, verwerking, handel) ≈ €16.000
Ongewenste vangst 1,7 mln zeedieren, waarvan 600.000 het niet overleven (bijna de helft te jonge vis)	
Verstoring bodem	
Lange termijn effecten: verloren gebruikswaarde, regulerende functies	Klimaatkosten zijn al gelijk aan helft van de baten; na aftrek resulteert €18.800. Afgezien van bodemverstoring en l.t.-effecten, zijn nº maatschappelijke baten al negatief als we leven van dode weggooi op >3 cent per dier waarderen.

11

Maatschappelijke baten marginaal, maatschappelijke kosten hoog → regels nodig

- Zodat visserijbedrijven betalen voor veroorzaakte milieuschade – zowel verlies aan toekomstige vangst-mogelijkheden als verarming zeemilieu –
- … en niet alles meer mag
- Waardoor meer ruimte ontstaat voor natuur / andere activiteiten die wél hoge maatschappelijke waarde hebben

12

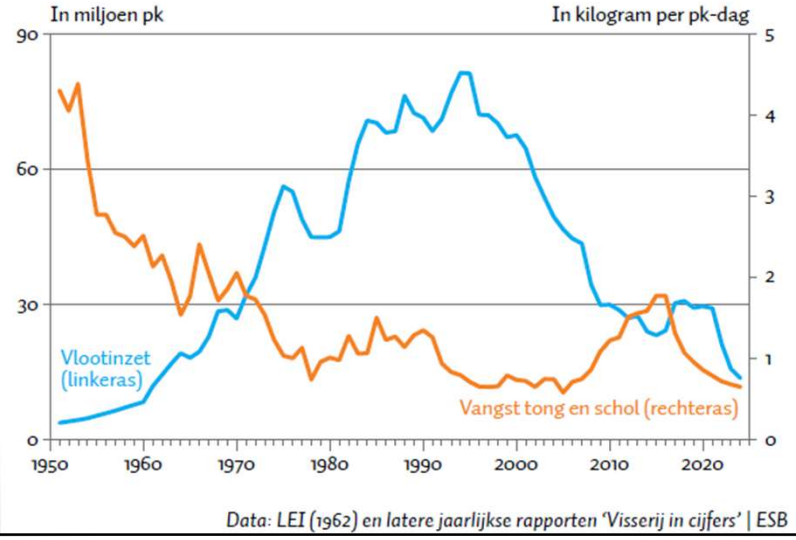
… in plaats daarvan …

- Vrij baan voor bodemsleepnetvisserij (i.t.t. VK, N, bezig zijn DK, D); zelfs in natuurgebieden zoals de Doggerbank; NL hoopt vooral op ‘verduurzaming’ door wortels voor te houden (subsidies)
- Geen effectieve vangstbeperking tong, schol, garnalen, maar vangnetregelingen in vorm van lange reeks saneringen
- Geschiedenis herhaalt zich met nieuwe, nog ongemonitorde/ongereguleerde doelsoorten als pijlinktvis
- Ondermaatse handhaving minimale maaswijdte, maximaal motorvermogen, handel ondermaatse vis, …
- Vrijstelling van belasting, bv. brandstofaccijns

slide

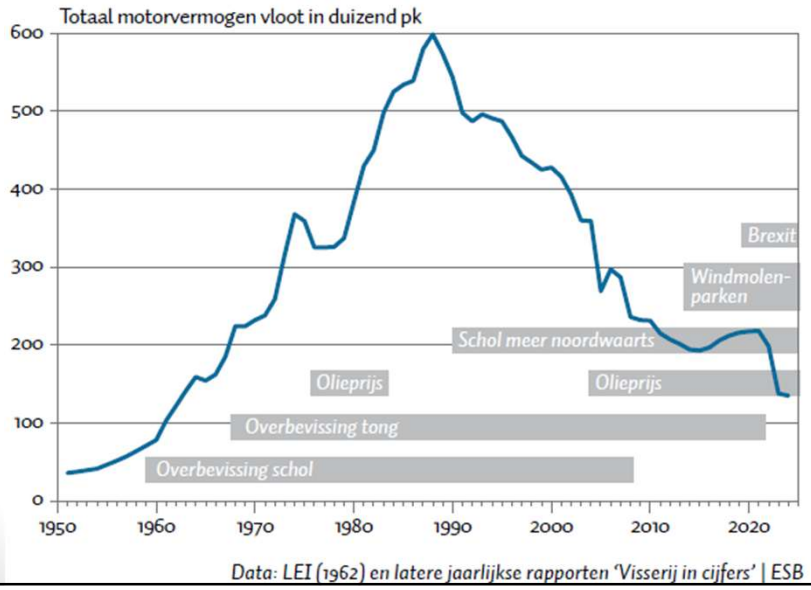
13

Groei kottervloot ging gepaard met dramatische daling vangstsucces

14

Overheid liet kottervisserij eigen graf graven

15

Wat is nodig?

- Overheid die oog heeft voor lange termijn maatschappelijk belang

  … wat betekent…

- Werk maken van **handhaving bestaande milieuregels** (maaswijdte, minimummaat, camera's aan boord) en toepassing daarvan (bescherming natuurgebieden)
- **Stelling**: verbod op vormen van visserij die maatschappelijk gezien meer kosten dan baten opleveren
- Einde vangnetregelingen, vrijstelling accijns

16